

A.B.D.

I. A.B.D. ÜLKE PROFİLİ

Genel Bilgiler

Resmi Adı	: Amerika Birleşik Devletleri
Yönetim Biçimi	: Federal Cumhuriyet
Resmi Dili	: İngilizce
Başkenti	: Vaşington
Yüzölçümü (Km2)	: 9.363.563 km2
Nüfusu	: 284.000.000
Para Birimi	: A.B.D. Doları
İşsizlik Oranı	: % 5,8
Üyesi Olduğu Uluslararası İktisadi Kuruluşların Belli Başlıcaları	: Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü (APEC), Uluslararası Finansman Teşkilatı (IFC), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Kalkınma Bankası (IDB), Avrupa Kalkınma Bankası (EBRD), Asya Kalkınma Bankası (AsDB), Amerika Ülkeleri Kalkınma Bankası (IADB), Uluslararası Ticaret Odası (ICC), Birleşmiş Milletler Sanayi İşbirliği Teşkilatı (UNIDO), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Uluslararası Kalkınma Teşkilatı

Temel Ekonomik Göstergeler

Yıl	GSYİH (Milyar USD)	Kişi Başına Gelir (USD)	Büyüme Oranı (%)	Enflasyon Oranı (%)	İhracat (Milyar USD)	İthalat (Milyar USD)
1998	8,760	32,372	4.3	1.6	672.2	917.2
1999	9,268	33,908	4.4	2.2	684.0	1.030,2
2000	9,817	34,770	3.7	3.4	772.0	1.224,4
2001	10,100	35,438	0.5	2.8	718.7	1.145,9
2002	10,480	36,433	2,2	1.6	681.9	1.164,7
2003	10,987	37,845	3.1	2.3	713.8	1.259,3
2004	-	-	-	2.4	816.5	1.469,6

II. TÜRKİYE-A.B.D. EKONOMİK İLİŞKİLERİ**Yasal Altyapı**

	İmza Tarihi	İmza Yeri	RG Tarih ve No'su	Yürürlüğe Giriş Tarihi
YKTK	03.12.1985		13.08.1989-20251	18.05.1990
ÇVÖ	26.03.1996		31.12.1997-23217	19.12.1997
Ticaret ve Yatırım İlişkilerinin Geliştirilmesine İlişkin Anlaşma	29.09.1999	Vaşington	11.02.2000-23961	11.02.2000
6. Dönem Ortak Ekonomik Komite Toplantısı Ortak Bildirisi	24.03.2000	Vaşington	Yayımlanmıyor	24.03.2000
2. Dönem Ticaret ve Yatırım Konseyi Ortak Bildirisi	12.07.2001	Ankara	Yayımlanmıyor	12.07.2001
1. Dönem Ekonomik Ortaklık Konseyi Toplantısı	26-27.02.2002	Ankara		
3. Dönem Ticaret ve Yatırım Konseyi Toplantısı	25.04.2002	Vaşington		
2. Dönem Ekonomik Ortaklık Konseyi Toplantısı	1-2.12.2003	Vaşington		

İkili Ticaret Verileri

	İhracat (Milyar \$)	Genel İhracatımız İçindeki Pay (%)	A.B.D.'nin İthalatı İçindeki Pay (%)	İthalat (Milyar \$)	Genel İthalatımız İçindeki Pay (%)	A.B.D.'nin İhracatı İçindeki Pay (%)	Hacim (Milyar \$)	Denge (Milyar \$)
1997	2,027	7,6	0,2	4,330	8,9	0,6	6,357	-2,303
1998	2,233	8,1	0,2	4,053	8,7	0,6	6,286	-1,820
1999	2,437	9,0	0,2	3,081	7,6	0,4	5,518	-0,644
2000	3,135	10,8	0,3	3,911	7,2	0,5	7,046	-0,77
2001	3,120	10,0	0,2	3,253	8,0	0,5	6,373	-0,133
2002	3,229	8,5	0,2	3,050	6,0	0,4	6,279	0,179
2003	3,751	7,77	0,2	3,495	5,0	0,4	7,246	0,256
2004	4,827	7,68	0,3	4,690	4,82	0,5	9,517	0,137
Değişim	% 28,6			%34,1			%31,3	% -46,5

İkili Ticari İlişkilerde Gündem Konuları**Nitelikli Sanayi Bölgeleri**

ABD-İsrail Serbest Ticaret Anlaşmasının genişletilmesi yoluyla ülkemizde kurulması planlanan ve üretilecek ürünlere ABD'ye gümrüksüz giriş imkanı tanınan Nitelikli Sanayi Bölgeleri ile ilgili olarak Kongreye sunulan, ancak tekstil ve konfeksiyon gibi hassas sektörleri kapsam dışında bırakan, yasa tasarısı 2002 yılında Temsilciler Meclisinde kabul edilmiş olmasına rağmen Senato'da iken ABD'nin Irak harekatı öncesinde Mart 2003 de geri çekilmiştir. 1-2 Aralık 2003 tarihlerinde yapılan Ekonomik Ortaklık Konseyi II. Dönem Toplantısında konu tekrar gündeme getirilerek tarafımızca tekstil ve konfeksiyon başta olmak üzere hassas sektörlerin NSB'lere dahil edilmesini teminen alternatifli önerilerimiz ABD tarafına yazılı olarak iletilmiş fakat olumsuz yanıt alınmıştır. ABD Yönetimi yasa tasarısını Kongreye yeniden ancak eski haliyle sunabileceğini bildirmiştir.

5 Nisan 2004 tarihinde Devlet Bakanımız Sayın Kürşad Tüzmen'in ABD Ticaret Temsilcisi Zolleick'le yaptığı görüşme gündemine, görüşme öncesinde ABD tarafının da titiz telkinleri ile NSB konusu alınmamasına rağmen; görüşme sırasında konu gündeme getirilmiştir. Bu durumda, NSB'lerin yüksek teknoloji ürünleri için yararlı olabileceği, karşılıklı olarak iki tarafın da yüksek teknoloji ürünleri için bir çalışma yapmaları konuşulmuştur. Bu görüşmeden çok kısa bir süre sonra bu defa, Dışişleri Bakanlığı Sayın Başbakanın da talimatlarını almak suretiyle, NSB'ler konusunda yeni bir öneriyi ABD tarafına sunmuştur. Bu öneriye göre, bir önceki tasarıdan "ABD Başkanınca ithalata karşı hassas ilan edilecek ürünlerin NSB'ler kapsamı dışında tutulması" hakkındaki hükmün çıkarılması istenilmiştir.

Sayın Tüzmen'in Zolleick'le görüşmesine atfen, yüksek teknoloji ürünlerinin tanımına ve belirlenmesine ilişkin bir çalışma Türk tarafınca yapılmasına rağmen, ABD tarafınca benzer bir çalışma yapılmamıştır. ABD tarafı Kongre'ye sunulabilecek tasarımın geçen yılki tasarımın aynısı olacağı hususunda ısrar etmiş; ve bu tarihten itibaren başka bir gelişme yaşanmamıştır.

Son olarak, 14 Aralık 2004'te ABD-İsrail ve Mısır arasında imzalanan bir Protokol ile Kahire, İskenderiye ve Süveyş Kanalı Bölgelerinde 7 adet NSB kurulacaktır. Söz konusu Bölgelerde belli miktarda İsrail girdisi kullanılmak kaydıyla, tekstil ve konfeksiyon üretimi de dahil olmak üzere, imal edilen ürünler ABD'ye gümrüksüz girebilecektir.

Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi

ABD, Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi (GSP) çerçevesinde, bazı gelişmekte olan ülkelere belirli mallarda gümrük muafiyetli ithalat imkanı tanımaktadır. Bu sistemden yaklaşık 4150 kalem üründe, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 137 ülke yararlanmaktadır. Ülkemiz için 2003 yılında yapılan başvurular neticesinde incir ezmesi, kapari ve işlenmiş fındığın yeni ürün olarak GSP kapsamına alınması için inceleme başlatılmış, ancak sadece kapari GSP listesine alınmıştır. Kuru kayısı ile altın kolye ve zincirler için yapılan müracaat neticesinde ise sadece altın kolye ve zincirler Rekabet İhtiyacı Limitinden muaf tutulmuştur. Diğer taraftan 6 folklorik üründe mektup değişimi yolu ile bir sertifikasyon sistemi kurularak GSP'den yararlanmaları sağlanmıştır. Ancak bahse konu 6 ürünün ABD'ye ihracatı çok düşük bir düzeyde gerçekleşmektedir.

Fikri Mülkiyet Hakları

1988 tarihli ABD Ticaret Yasası, ABD'nin ihracatını olumsuz yönde etkileyen ülkelere yönelik karşı tedbirler uygulanması için ABD Başkanına yetki vermektedir. Bu çerçevede, Türkiye'de Fikri Mülkiyet Hakları konusunda eksiklikler bulunduğu ve bu durumun ABD'nin ihracatını olumsuz etkilediği ileri sürülerek ABD Ticaret Temsilciliği (USTR) tarafından yapılan incelemeler sonucunda ülkemiz önce 1989 yılında "izleme listesi"ne, 1992 yılında ise "öncelikli izlenecek ülkeler listesi"ne alınmış ve Türkiye'nin GSP çerçevesindeki çıkarlarının genişletilmesini, fikri mülkiyet hakları mevzuat ve uygulamalarında ABD tarafı eleştirilerinin yoğunlaştığı noktalarda sağlanacak gelişmeler ile doğrudan ilişkilendirmiştir.

Ülkemiz fikri mülkiyet alanında gerçekleştirdiği ilerlemeye paralel olarak 2001 yılında "izleme listesi"ne alınmış olmasına rağmen, son dönemde özellikle ilaçta veri imtiyazı konusunda yöneltilen eleştiriler çerçevesinde, ülkemiz 2004 yılında tekrar "öncelikli" listeye alınmıştır.

Ülkemiz Menşeli Ürünlere Karşı Uygulanan Korunma Önlemleri

ABD tarafından ülkemiz menşeli bazı demir-çelik ürünleri ile makarnaya uygulanmakta olan anti-damping ve telafi edici vergiler, anılan ürünlerimizin ABD'ye ihracatını olumsuz yönde etkilemektedir. Halihazırda, ABD'nin ülkemizden gerçekleştirdiği ithalatta, demir-çelik tüp ve borular ile makarna hem anti-damping hem de telafi edici vergilere (TEV) tabidir. Aspirin için 1986'da uygulamaya konulan anti-damping vergisi 2004 yılında uygulamadan kaldırılmıştır. Profil borular için de açılan soruşturma önlemsiz kapanmıştır.

ABD Ticaret Yasası "Section 201" mevzuatı çerçevesinde, ülkemizin ABD'ye ihraç ettiği demir-çelik ürünlerinden sözkonusu soruşturmaya konu olan 10 kategoriden sadece bir kategoride (çelik çubuklar- reinforcing bars- inşaat demiri olarak da adlandırılmaktadır) ilave

nem getirilmiştir. Ancak “Section 201” çerçevesinde alınan nemler DT tarafından DT Anlaşmalarına uygun bulunmadığından b¼t¼n nemler 2003 yılı sonunda kaldırılmıştır.

Diğer taraftan, ABD’li üreticilerin başvurusu üzerine ülkemiz menşeli işlenmiş fındık için 2003 yılında bir ön inceleme başlatılmıştır. Ancak inceleme soruşturma açılmadan sona erdirilmiştir.

Konteyner G¼venlik Girişimi

11 Eyl¼l 2001 tarihinde ABD’de yaşanan terör olaylarının ardından ABD G¼mr¼k İdaresi, ithalatlarının b¼y¼k l¼de deniz yolu ile yapıldığı gerekçesi ile konteynerlerin terörist eylemlerde kullanılmasının önlenebilmesi için Konteyner G¼venlik Girişimi “Container Security Initiative” adı altında bir uygulama başlatmıştır.

ABD’li yetkililer, 2001 yılında ABD g¼mr¼klerinin 214.000 gemi ve 5,7 milyon deniz konteyneri ile ilgili işlem y¼r¼tt¼klerinin altını çizerek; bu yoğunluktaki bir trafiğin terörist amaçlar için kullanılmaya uygun bir zemin oluşturduğuna dikkat çekmişlerdir.

Ticaretin d¼nya ekonomisi için önemini göz n¼nde tutarak ABD g¼mr¼k idaresi 4 bl¼mden oluşan daha g¼venli bir deniz ticareti ortamı tesis etmeye yönelik bir program ortaya koymuştur. Bu programın 4 dayanağı y¼ksek risk içeren konteynerlerin tanımlanması, konteynerlerin ABD limanlarına ulaşmadan önce taranması, y¼ksek risk içeren konteynerleri tarayacak y¼ksek teknolojilerin kullanılması ve g¼venli konteynerlerin geliştirilmesi ve kullanılması olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda, Konteyner G¼venlik Girişiminin amacı kargonun ABD limanlarına ulaşması ardından inceleme yapılmasından çok; y¼klemenin yapıldığı limanda veya yolculuk esnasında taranması olarak tanımlanmıştır.

ABD benzer sistemleri lkemizde İzmir ve İstanbul Limanlarında da kurmak amacıyla talepte bulunmuş ve pilot bir proje için girişimlerini başlatmıştır. Söz konusu sistemin kurulması ticari açıdan değerlendirildiğinde M¼řteřarlıęımızca uygun m¼talaa edilmiş olmakla birlikte, özellikle G¼mr¼k M¼řteřarlıęı ve Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼’n¼n koymuş olduğu çekinceler nedeniyle hayata geçirilememiştir. Anılan sistemi İzmir Limanında kurmakla görevlendirilen Brinckerhoff International Inc. firmasından Temmuz ayı başında alınan bir yazıda, bu sistemin bir test projesi olması, s¼resinin kısıtlı olması nedeniyle taleplerinin g¼ncellięini kaybettiği belirtmiştir. Buna rağmen, ABD’nin konu ile ilgili ısrarının devam etmesi nedeniyle ilgili kurum temsilcilerinin iştirakiyle yapılan bir toplantıda ABD’li personelin g¼mr¼k sahasında istihdam edilmemesi kaydıyla prensipte İzmir Limanında sistemin kurulmasına olumlu bakılması sonucuna varılmıştır.

Boş Ekipman Taşınması

T¼rkiye ile ABD arasında özel bir anlaşma olmamasından ve T¼rkiye’de k¼¼k kabotaj ve ABD’de ise Jones Act’tan dolayı, T¼rk ve ABD bayraklı gemilerin karşı ülkenin limanları arasında kendilerine ait konteyner gibi boş ekipmanları taşıma hakkı bulunmamaktadır. ABD ile ticaret yapan birçok ülke imzaladıkları anlaşmalarla, deniz taşımacılığı yapan firmalarına ait ekipmanları kendi ülkeleri bayraklı gemilerle ABD limanları ve ABD bayraklı gemiler de diğer ülkenin limanları arasında taşınması m¼mk¼n olmaktadır. T¼rkiye ile ABD arasında böyle bir anlaşmanın olmaması iki ülke arasında konteyner taşımacılığı yapan T¼rk bayraklı gemiler için çok b¼y¼k g¼¼kler çıkarmakta ve gereksiz zaman kaybına ve maddi zarara neden olmaktadır. Örneğin, T¼rkiye’den gelen mallar daha çok New York Limanına

gönderilirken, ABD’den Türkiye’ye gönderilen mallar çoğunlukla Charleston Limanından gemiye yüklenmektedir. New York ve Charleston limanları arasında ekipman taşınması yapılamaması, Türkiye’den gelen ekipmanların New York Limanına yığılmasına ve büyük masraflarla boş olarak geri dönmesine neden olurken, Charleston Limanından Türkiye’ye gönderilecek mallar için ekipman sıkıntısına yol açmaktadır.

Bu çerçevede, Türkiye ile ABD arasında yapılacak bir anlaşma ile Türk bayraklı gemilerle ABD limanları ve ABD bayraklı gemilerle Türk limanları arasında deniz taşımacılığı yapan firmalara ait boş ekipmanların taşıma imkanının sağlanması halinde bu ülke ile dış ticaretimizde taşımacılık maliyetlerinin düşecek ve Türk taşımacılık firmalarının zaman ve döviz kaybı önlenebilecektir.

Böyle bir imtiyaz anlaşmasının Kabotaj Kanuna aykırı olup olmadığı konusunda Dışişleri Bakanlığımız ile Denizcilik Müsteşarlığı arasında farklı yorumlar olmakla birlikte, uygulamada İzmir Limanı’nın ABD’ye yapılan ithalat ve ihracatta kullanılan birinci liman olması nedeniyle, ABD gemilerinin bizim limanlarımız arasında taşımacılık yapmalarından daha çok Türk gemilerinin Amerikan limanları arasında boş ekipman taşıyacağı tahmin edilmekte; bu nedenle Türkiye ile ABD arasında anlaşma niteliği taşıyacak şekilde ABD’ye karşılıklılık çerçevesinde bir bildirimde bulunulmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, söz konusu uygulamanın ülkemiz menfaatleri aleyhine tecelli etmesi halinde, ABD’ye yapılan bildirimin, yeni bir bildirimle geri çekilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Biyoterorizme Karşı Hazırlık ve Müdahale Yasası

ABD Başkanı’nın 12 Haziran 2002 tarihinde imzaladığı ve 2003 yılı sonunda yürürlüğe giren “2002 Halk Sağlığı Güvenliği ve Biyoterorizme Karşı Hazırlık ve Müdahale Yasası” Amerikaya gıda ihracatı yapan firmalara tescil zorunluluğu getirmektedir. Tescil işlemleri Amerikan Gıda ve İlaç İdaresi (FDA) tarafından yapılmaktadır. Bu çerçevede ABD’ye gıda ürünleri ihracatı yapan firmaların 12 Aralık 2003 tarihine kadar on-line FDA web sitesinde bu amaçla oluşturulan bölüme kayıtlarını yaptırmaları zorunlu hale getirilmiştir. Bu uygulamadan bugüne kadar Müsteşarlığımıza yansıyan önemli bir şikayet bulunmamaktadır.

Tarım

Ülkemiz menşeli çekirdeksiz kuru üzüm ihracatında ABD standartlarına göre, yüksek oranda pestisid ve kurşun kalıntısının bulunması durumunda, ülkemiz çıkışlı çekirdeksiz kuru üzüm ithalatına izin verilmemektedir. Öte yandan ABD tarafı da ülkemiz tarafından tarım ürünlerinin ülkemize girişinde talep edilen “Kontrol Belgeleri”nin bir çeşit ithalat lisansı olduğunu ve tarımsal ürün ithalatını engellemek için kullanıldığını ileri sürmektedir.

Toprak Mahsulleri Ofisinin elinde birikmiş olan pirinç stoklarının eritilmesi amacıyla TMO’nun Nisan 2004 tarihinde mevsimlik ve sınırlı miktarda pirinç ithalatı için açmış olduğu mevcut gümrük vergilerinden ikişer puan indirimli tarife kontenjanına ABD tarafı itiraz etmektedir.

4. Dönem TIFA Toplantısı

4. Dönem TIFA toplantısının 26 Ekim 2004 tarihinde İstanbul’da yapılması hususunda ABD Makamlarınca Vaşington Ticaret Müşavirliğimize resmi olmayan bir öneri iletilmiştir. Anılan toplantının 2005 yılının ikinci yarısında ülkemizde yapılması beklenilmektedir.

Türk-Amerikan İş Konseyi

Türk-Amerikan İş Konseyi 20. yıl kutlamaları çerçevesinde “Anadolu-ABD Köprüsü Toplantıları” başlatmıştır. Söz konusu toplantılar ayda bir olmak üzere Anadolu’nun değişik yerlerinde düzenlenmektedir. Toplantılarda ABD ile iş yapma yöntemleri ve o yörenin önemli sektörlerine yönelik olarak ABD’de nasıl daha iyi iş yapılabilceği anlatılmaktadır. Konsey, 5-7 Haziran 2005’te Washington’da 24. Yıllık Toplantısı’nı organize etmiştir.

Cargill Firmasının Sorunu

Nişasta Bazlı Şekere (NBS) ilişkin kanunda NBS için belirlenecek toplam kotanın, ülke kotasının % 10’unu geçemeyeceği; ancak Bakanlar Kurulu’nun bu oranı Şeker Kurulu’nun görüşünü alarak % 50 artırmaya veya eksiltmeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Diğer taraftan, AB standartlarına göre söz konusu kota % 2 oranındadır.

ABD sermayeli Cargill firması üretim kapasitesinin 300,000 ton olduğunu fakat kendi yatırımlarından sonra, 2002 Temmuz ayında uygulamaya konulan söz konusu kota nedeniyle NBS üretiminin 275.000 tonla sınırlandığını ve bu durumda tesislerinin düşük kapasite ile çalıştığını ve büyük çapta zarara uğradığını ifade etmektedir. ABD’li yetkililer anılan firmanın sorununu her fırsatta gündeme getirmektedirler.

Viski

Amerikan menşeli viskilerin ülkemizde halen uygulanmakta olan yüksek alkol limiti nedeniyle gümrük vergilerinin yüksekliği Amerikalı yetkililerin şikayet konusu olmaktadır. ABD’nin ülkemize ihrac ettiği viskiler diğer gümrüklerde bir sorunla karşılaşmadığı halde, İzmir Gümrüğünde yapılan bir analizde yüksek alkol oranı bakımından limitlerin üzerinde bulunmuş ve ithaline izin verilmemiştir. Bu tarihten sonra, yüksek alkol açısından kontroller daha sıkı yapılmaya başlanmış ve kontroller çerçevesinde ABD menşeli ürünlerin ithalinde % 275 oranında gümrük vergisi uygulanmaya başlanmıştır.

Ulusal Program’daki taahhütlerimiz doğrultusunda yapılmakta olan çalışma ile Distile Alkollü İçecekler Tebliği’nde yer alan yüksek alkol oranıyla ilgili yeni bir düzenleme hazırlanmaktadır. ABD’li yetkililer ise Amerikan menşeli viskilerin ülkemizde halen uygulanmakta olan yüksek alkol limitine takıldığını ve yakın zamanda AB ile uyum çerçevesinde bu limitin kaldırılacağı da dikkate alınarak mevzuatın uygulamaya konulmasına kadar geçecek süre içinde ABD viskilerinin ülkemize ithalinde yüksek alkol limiti uygulamasının yapılmamasını talep etmektedirler.

Faydalı Web Siteleri (özellikle ülke ile ilgili sayfalar)

U.S. Trade Representative

<http://www.ustr.gov>

<http://www.odci.gov/cia/publications/factbook/country.html>

<http://www.doc.gov>

<u>Bilgi İçin</u>	: M.Ali ERKAN
e-mail	: amerika@dtm.gov.tr
Tel	: 312 204 79 17
Faks	: 312 212 87 41